

We Lwowie, dnia 3. lipca 1901.

Aleg. 153**Sprawozdanie**

Komisyi solnej o sprawozdaniu Wydziału krajowego w zakresie sprzedaży soli.

Wysoki Sejmie!

Z prawdziwą przyjemnością przystępuje Komisya solna do wykonania swojego zadania — t. j. do sprawozdania o czynnościach Wydziału krajowego w zakresie sprzedaży soli. Widzi bowiem Komisya, że krajowa organizacja sprzedaży soli, ustanowiona przez Wysoki Sejm w tym celu, ażeby chronić ludność naszego kraju od nadużyć prywatnej spekulacji w handlu solą od chwili, gdy sól wyjdzie z magazynów żupnych — spełnia to zadanie coraz dokładniej. Tak niezbędny artykuł konsumcyjny, jakim jest dla każdego sól, obłożony już raz z tytułu monopolu państwowego ciężkim podatkiem konsumcyjnym, obciążała drugi raz prywatna spekulacja ponownym podatkiem pogłównym z krzywdą dla ogółu ludności, a zwłaszcza z krzywdą dla najuboższej ludności, dla której sól stanowi główną przyprawę jej żywienia. Ponowne to opodatkowanie stanowiło dowolne podnoszenie ceny soli w drobiazgowej sprzedaży. Otóż zadaniem jest krajowego zarządu sprzedaży soli zredukować koszta handlowe sprzedaży soli do niezbędnego minimum. I po ciężkiej walce konkurencyjnej ze zorganizowaną doskonale prywatną spekulacją coraz bardziej zbliża się on ku osiągnięciu tego celu, ażeby przy zapewnieniu uczciwej prowizyi dla pośredników handlowych, sól dostawała się do rąk konsumentów, bez względu na porę i bez względu na oddalenie od saliny, zawsze po cenie stałej, przez Wydział krajowy za możliwie najniższą uznanej, w pełnej wadze i czysta.

Według sprawozdania za rok 1900, które obecnie ma Komisya solna przed sobą, sprzedał krajowy Zarząd sprzedaży soli w tym roku rozmaitych gatunków soli 574.274 centnarów metrycznych, więcej o 32.972 jak w poprzednim roku, za pośrednictwem około 3.400 pozostających pod jego kontrolą zastępstw i filij. Wzrost ilości soli sprzedawanej pod kontrolą Wydziału krajowego podnosił się z roku na rok w następujący sposób:

W roku 1893	przedano	w kontrolowanych	składach soli	106.201	centn. metrycz.		
" 1894	"	"	"	224.372	"	"	
" 1895	"	"	"	415.112	"	"	
" 1896	"	"	"	444.601	"	"	
" 1897	"	"	"	486.648	"	"	
" 1898	"	"	"	450.709	"	"	
" 1899	"	"	"	531.302	"	"	
" 1900	"	"	"	574.274	"	"	

W powyższych cyfrach streszcza się ciągły postęp, ciągły rozwój krajowej organizacyi soli: jak on rozszerza się na coraz nowe działy, i przez zastępstwa swoje wnika coraz głębiej w masy ludności. Gdy w pierwszych latach istnienia krajowego Zarządu sprzedaży soli ograniczała się jego działalność tylko do warzonki, stopniowo ogarniał on sól kamienną, następnie sól bydłęcą, a wreszcie kainit. Niektóre z tych działów młodszych, a mianowicie kainit i sól bydłęca nie rozwinęły się jeszcze odpowiednio, ale sprzedając te artykuły li po cenie własnych kosztów, co nie byłoby możliwem żadnemu prywatnemu przedsiębiorstwu prywatnemu, które bez zysku

żadnego pracować nie może, wyświadcza tem krajowy Zarząd sprzedaży soli rolnictwu i hodowli bydła ceną przysługę, bo usiłowania jego uprzystępniają zużytkowanie dla celów gospodarczych tych cennych gatunków soli, z których rolnictwo nasze dotąd niestety za mało korzystało.

Ubiegły rok 1900 ważną będzie stanowił datę w rozwoju krajowej organizacyi sprzedaży soli. Wprowadzono bowiem w tym roku dwie techniczne reformy w handlu solą — takie, iż nietylko nadadzą one tak znaczną przewagę krajowej organizacyi handlu solą, że nie ma mowy o tem, ażeby konkurencya prywatnych handlarzy mogła jej kiedykolwiek na tem polu sprostać, ale — co jest rzeczą najważniejszą, zapewniają one ogółowi ludności istotną korzyść — bez najmniejszego podniesienia ceny soli!

Jest to zapoczątkowane już praktycznie opakowywanie każdej topki w papier, co zapewnia konsumentom otrzymywanie soli bezwarunkowo w pełnej wadze wyrażonej na opakowaniu i w cenie na każdej topce oznaczonej, a po drugie sprzedaż soli kamiennej mielonej we własnym zarządzie Wydziału krajowego, i również w kartonach zamkniętych, a więc czystej i w pełnej wadze.

Komisya zdaje sobie sprawę ze znacznych trudności, tak technicznych jakoteż i finansowych, jakie przedstawia opakowanie w papier przeszło 50 milionów topek soli warzonki rocznie bez podniesienia ceny. Wysoki Sejm będzie miał sposobność ocenić, o ile Wydziałowi krajowemu uda się szczęśliwie te trudności pokonać.

W tem miejscu musi podnieść Komisya solna sejmowa chętną i życzliwą pomoc, jakiej doznaje Zarząd sprzedaży soli w swoich usiłowaniach, dobro ogółu ludności na celu mających, ze strony c. k. Rządu. Wprowadzenie takiej reformy — wymagającej dość znacznego nakładu pieniężnego, jak opakowanie każdego kilograma soli z osobna w zamknięte szczelnie kartony bez podwyższenia cen, stało się możliwem tylko przez rozszerzenie o jeden kwartał kredytu Wydziału krajowego w opłaceniu zakupywanych w salinach ilości soli. C. k. Rząd, z uznania godną gotowością, przyznał Wydziałowi krajowemu przedłużenie kredytu — i urządzenie pakowania, które wymagało pracowitych studyów i prób, a wreszcie także odpowiednich maszyn, jest już obecnie w pełnym toku. Niestety żadna z krajowych fabryk nie mogła dostarczyć potrzebnego do tego papieru w wymaganej przez Wydział krajowy jakości i cenie — tak, że na pierwszy początek musiał Wydział krajowy zamówić papier w jednej z zakrajowych fabryk. Lecz jest uzasadniona nadzieja, że energii krajowego Zarządu sprzedaży soli uda się w krótkim czasie tę trudność przezwyciężyć, i sól będzie u nas pakowaną w papier krajowego wyrobu.

Przyznane przez c. k. Rząd rozszerzenie kredytu dla Wydziału krajowego pociągnęło za sobą pewną niedogodność, która pod względem rachunkowym nie jest bez znaczenia dla interesu solnego. Mianowicie zwiększają się przez to koszta stempłowe na weksle, które Wydział krajowy wystawiać jest zmuszony przy zmianie każdego kwartału. Według obliczenia biura solnego wynosić mają teraz koszta stempłowania weksli Wydziału krajowego z tytułu pobierania soli na kredyt z salin około 54.000 koron! Komisya solna mniema, iż wydatek ten jest zupełnie zbyteczny, gdyż kredyt, udzielany Wydziałowi krajowemu, a więc krajowi w celach dobra publicznego, wekslowego ubezpieczenia bynajmniej nie potrzebuje, i kaucyonowany podkładem papierów wartościowych obopólny rachunek bieżący dawałby bezwarunkowo c. k. Skarbowi zupełnie odpowiednie zabezpieczenie kredytu w tym wypadku. Komisya solna wnosi przeto, ażeby Wysoki Sejm raczył poprzeć starania Wydziału krajowego o usunięcie wekslowego ubezpieczenia kredytu solnego, pozbawiającego krajowe przedsiębiorstwo sprzedaży soli przez wydatki stempłowe w znacznej mierze tych korzyści, jakie mu c. k. Rząd drugą ręką przyznaje przez rozszerzenie kredytu.

Co do prób mielenia soli kamiennej właśnie rozpoczętych przez Wydział krajowy we własnym młynie w Bochni — sądzi Komisya, iż sprzedaż tego gatunku soli w opakowaniu z firmą Wydziału krajowego, gwarantującą i gatunek prawdziwy, wagę i cenę należną, szybko się upowszechni nietylko w piętnastu zachodnich powiatach, przydzielonych do okręgu sprzedaży soli z salin w Bochni i Wieliczce, ale i po za granicami kraju — co też ze strony c. k. Rządu powinno doznać tylko poparcia jak najżywcziwszego.

Sejmowa Komisya wybrała subkomitet, który dokonał lustracyi krajowego biura solnego. Mianowicie sprawdził on na podstawie ksiąg i aktów oryginalnych poszczególne cyfry przytoczone w sprawozdaniu Wydziału krajowego o wynikach pieniężnych obrotów przedsiębiorstwa sprzedaży soli. Przy lustracyi starano się zba-

dać w sposób wyrywkowy także całe urządzenie manipulacji kasowej i trybu urzędzenia centralnego biura sprzedaży soli w Wydziale krajowym. Lustracya wykazała, że cyfry w sprawozdaniu przytoczone są z prawdziwym stanem rzeczy zgodne, że wszystkie działy czynności w całej organizacyi przedsiębiorstwa kontrolują się wzajemnie, że w całym działaniu umiano pogodzić szybkość, sprężystość i swobodę obrotów, niezbędną w przedsiębiorstwie ściśle kupieckiem, z temi formami i ostrożnościami, jakie są niezbędne w każdej administracyi groszem publicznym. Powodzenie przedsiębiorstwa, stale z roku na rok wzrastające, jest zresztą najbardziej wymownym dowodem, że kosztowne doświadczenia pierwszych lat istnienia krajowego zarządu sprzedaży soli, nie pozostały nieużytkowane.

Rezolucye uchwalone przez Wysoki Sejm w zeszłorocznej, jak i w dawniejszych sesyach, w sprawie obniżenia fiskalnych cen soli, ułatwienia rolnikom w korzystaniu z naturalnych źródeł ropy solnej, a wreszcie co do odbudowania saliny w Dolinie, przed kilku laty pożarem zniszczonej, i wybudowania toru dowozowego do salinarnych magazynów soli w Kałuszu, dotąd nie doczekały się urzeczywistnienia. Komisya propnuje przeto ich ponowienie.

Komisya solna wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

I. Sprawozdanie Wydziału krajowego o sprzedaży soli pod jego zarządem w roku 1900 przyjmuje się do wiadomości.

II. Sejm wzywa c. k. Rząd, ażeby uchylił obowiązek ubezpieczenia przez Wydział krajowy kredytu, udzielonego mu w poborze soli z salin, weksłami.

III. Sejm wzywa c. k. Rząd ponownie, ażeby w porozumieniu z królewskim rządem węgierskim dążył do obniżenia fiskalnych cen soli — a w pierwszym rzędzie cen soli dla bydła.

IV. Wzywa się c. k. Rząd, ażeby rozszerzył ulgi, ułatwiające ludności rolniczej w okolicach, położonych w pobliżu źródeł słonych, korzystanie z tego naturalnego bogactwa przyrody dla użytku chowu bydła.

V. Sejm wzywa c. k. Rząd, ażeby przystąpił wreszcie do odbudowania spalanej saliny w Dolinie.

VI. Sejm wzywa c. k. Rząd, ażeby bezzwłocznie zarządził budowę toru dowozowego od stacyi c. k. kolei państwowej, do salinarnych magazynów soli w Kałuszu.

Przewodniczący:

Ks. Mandyczewski.

Sprawozdawca:

T. Merunowicz.

